

Warszawa, dnia 6 grudnia 2012 roku.

LIST APLIKANTÓW NOTARIALNYCH DO MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI
W SPRAWIE ZASAD PRZEPROWADZANIA EGZAMINU NOTARIALNEGO

Szanowny Pan
Minister Sprawiedliwości
Jarosław Gowin
Al. Ujazdowskie 11
00-950 Warszawa

Szanowny Panie Ministrze,

Szanowny Panie Ministrze, z szacunkiem i zrozumieniem przyjęliśmy Pana odwołanie do ducha prawa, czyli odwołanie do wartości jakie prawo pisane powinno wyrażać, podzielamy głęboko tę filozofię prawa, gdyż jej emanacją jest między innymi idea sprawiedliwości oraz zasada równości wobec prawa każdego obywatela Rzeczypospolitej Polskiej.

Jednakże, ze smutkiem i głębokim zaniepokojeniem przyjęliśmy wyniki tegorocznego egzaminu notarialnego, który odbył się w dniach 4-6 września 2012 roku. Nasze zaniepokojenie budzi niezwykle niepokojąca ewolucja jakiej podlega od 2009 roku egzamin notarialny **który z każdym rokiem staje się coraz trudniejszy i bardziej czasochłonny** na potwierdzenie powyższego chcieliśmy zwrócić uwagę Pana Ministra na następujące fakty.

Egzamin notarialny w obecnej formie został ustalony ustawą z dnia 20 lutego 2009 r. o zmianie ustawy - Prawo o adwokaturze, ustawy o radcach prawnych oraz ustawy prawo o notariacie (Dz.U. 2009 Nr 37 poz. 286). Od wejścia w życie powyższej ustawy egzamin przeprowadzany był już pięciokrotnie, dwa razy w 2009 roku (lipiec i październik), oraz raz w 2010, 2011, 2012.

Egzamin notarialny składa się z trzech części i aby egzamin zdać należy uzyskać ocenę pozytywną z każdej z trzech jego części. Egzamin trwa trzy kolejne dni. Skala ocen jest pięciostopniowa od oceny niedostatecznej (ocena negatywna) przez oceny dostateczną, dobrą, bardzo dobrą, celującą (oceny pozytywne).

Pierwszego dnia egzaminowani zdają pierwszą część egzaminu, która obejmuje test składający się ze 100 pytań i aby uzyskać ocenę pozytywną należy odpowiedzieć prawidłowo przynajmniej na 60 z wyżej wymienionych

pytań w czasie 100 minut. **Drugi dzień** egzaminu składa się z dwóch elementów. Jednym z elementów jest sporządzenie opinii prawnej na podstawie przygotowanego wcześniej zadania tak zwanego kazusu i jest to trzecia część egzaminu notarialnego oraz ze sporządzenia projektu aktu notarialnego (tzw. projekt małego aktu notarialnego) i jest to pierwszy element drugiej części egzaminu notarialnego. Czas na sporządzenie obu elementów tj. projektu opinii prawnej oraz projektu małego aktu notarialnego wynosi obecnie 8 godzin (od 2011 roku, wcześniej było to 6 godzin). **Trzeci dzień** egzaminu polega na sporządzeniu projektu aktu notarialnego (tzw. projektu dużego aktu notarialnego) i jest to drugi element drugiej części egzaminu notarialnego, czas na sporządzenie powyższego projektu aktu notarialnego wynosi 6 godzin (od 2011 roku, wcześniej było to 4 godziny).

Szanowny Panie Ministrze, pragniemy zwrócić uwagę Pana Ministra na poniższe dane:

Termin egzaminu	Rozmiar kazusu na opinię prawną	Rozmiar kazusu na pierwszy projekt aktu notarialnego	Rozmiar kazusu na drugi projekt aktu notarialnego	Liczba instytucji prawnych do opisu w drugim akcie notarialnym	Procent ocen negatywnych z egzaminu
15 – 17 lipca 2009 roku	0,3 strony A4	0,6 strony A4	1 strona A4	13	0 %
21 – 23 października 2009 roku	1 strona A4	0,5 strony A4	1 strona A4	13	28%
9 – 11 czerwca 2010 roku	0,3 strony A4	1 strona A4	1,3 strony A4	16	32%
7 – 9 września 2011 roku	0,6 strony A4	2,5 strony A4	3,5 strony A4	25	42%
4 – 6 września 2012 roku	3 strony A4	2,5 strony A4	5 stron A4	37	59%

Jak z powyższego zestawienia jednoznacznie wynika pomiędzy pierwszym egzaminem z lipca 2009 roku a ostatnim z września 2012 roku, rozmiary wszystkich kazusów **gwałtownie** zwiększyły się i tak, kazus na opinię prawną o **1000 %**, kazus na pierwszy projekt aktu notarialnego i kazus na drugi projekt aktu notarialnego o **400 %** przy wydłużeniu czasu egzaminu odpowiednio o **25 %** (drugi dzień egzaminu) oraz o **33 %** (trzeci dzień egzaminu). Powyższe zestawienie obrazuje jak wprost proporcjonalnie

do zwiększania rozmiarów kazusów egzaminacyjnych bardzo szybko rośnie odsetek negatywnych ocen z egzaminu.

Oczywistym jest, że rozmiar kazusu przesądza o stopniu jego trudności ale również o czasochłonności zadania. Najłatwiej zaobserwować tę zależność oceniając choćby liczbę instytucji prawnych którą kazus zawiera gdyż w konsekwencji należy je poprawnie zastosować i opisać w sporządzanym projekcie aktu notarialnego. Kazusy na duży akt notarialny z 2009 roku (z lipca i października) zawierały po 13 instytucji do opisanie (w tym po **2 umowy** do sporządzenia) a kazus z 2012 roku zawierał aż 37 instytucji prawnych do opisanie (w tym **aż 5 umów** do sporządzenia). Należy jednocześnie pamiętać, że wiele kolejnych instytucji wprowadzonych do kazusu posiada emanację zwielokrotnioną w różnych elementach aktu notarialnego (komparycji, oświadczeniach, wnioskach wieczystoksięgowych czy podatkach) co rozbudowuje projekt aktu notarialnego o wiele kolejnych elementów przez co zwiększa jego czasochłonność przy stałym czasie do jego napisania. Jednocześnie w obu tegorocznych kazusach do projektów aktów notarialnych powtarzały się te same instytucje prawne tak jak umowa ustanowienia hipoteki. Aby sprawdzić czy egzaminowany potrafi skonstruować umowę ustanowienia hipoteki wystarczyło takie zadanie umieścić w jednym z kazusów, umieszczenie go w obu kazusach było pragmatycznie zupełnie niecelowe a zwiększyło jedynie treść drugiego kazusu do monstrualnych rozmiarów przez co wydłużało projekt aktu notarialnego przygotowany na podstawie tego kazusu.

Poza powyższym rozmiar kazusu na drugi projekt aktu notarialnego na egzaminie notarialnym w 2012 roku był tak ogromny, że wykonanie tego zadania i sporządzenie projektu aktu notarialnego na ocenę celującą w tym czasie graniczyło z cudem, a uzyskanie jakiegokolwiek oceny pozytywnej zostało utrudnione ponad rozsądną miarę. Sporządzenie projektu aktu notarialnego na ocenę celującą wymagało od egzaminowanych, aby w czasie 6 godzin, napisali ponad 26 stron dokumentu o rozmiarach A4, co fizycznie jest możliwe jedynie w sytuacji gdy się przepisuje jakiś tekst a sytuacja egzaminacyjna przy rozwiązywaniu zadania wymaga zastanowienia się, stworzenia planu, językowej konstrukcji poszczególnych części aktu notarialnego wreszcie czasu na sprawdzenie stanu prawnego oraz na zwykle przeczytanie projektu. Już przy kazusie którego rozmiar przekracza 4 strony A4 graniczy to z cudem a kazus w 2012 roku liczył 5 stron. Wyżej opisany monstrualny rozmiar kazusu jest powodem dla którego tak ogromny odsetek tegorocznych egzaminowanych nie był w stanie dokończyć pisanie tego projektu aktu notarialnego, co jest zdarzeniem bez precedensu.

Szanowny Panie Ministrze, pragniemy poinformować, że rocznik 2009, który w tym roku zdawał egzamin był rocznikiem najlepiej przygotowanym do

egzaminu notarialnego. Wynika to z prostego faktu a mianowicie to właśnie nasz rocznik 2009 jako pierwszy objęty został działaniem uchwały VII/48/2009 Krajowej Rady Notarialnej z dnia 18 września 2009 roku w sprawie programu aplikacji notarialnej, która wprowadzała obowiązek zdawania po każdym roku aplikacji notarialnej egzaminów wewnętrznych tzw. kolokwiów. Kolokwia składały się z części ustnej oraz pisemnej polegającej na sporządzeniu projektu aktu notarialnego i były bardzo trudne i wymagające.

Szanowny Panie Ministrze, zdajemy sobie sprawę z faktu, że nasz rocznik 2009 jest największym rocznikiem pod względem liczby aplikantów a obecnie absolwentów. Jednakże wszyscy zdaliśmy egzamin państwowy na aplikację, tak samo ciężko pracowaliśmy przez cały okres aplikacji jak poprzednie roczniki aplikacyjne a nawet jako pierwsi poddani zostaliśmy nowemu wymogowi a mianowicie obowiązkowi przystąpienia do kolokwiów. Tegoroczny egzamin notarialny wzbudził nasz niepokój w szczególności w związku z monstrualnymi rozmiarami kazuśów egzaminacyjnych oraz w związku z faktem, że rozmiary tychże kazuśów nieustannie rosną w postępie niespotykanym co powoduje nasze uzasadnione obawy co do rozmiarów kazuśów na przyszłorocznym egzaminie w szczególności w sytuacji w której czekają nas zmiany legislacyjne dotyczące wprowadzenia nowej formuły egzaminu notarialnego. Tegoroczny egzamin pisało w całej Polsce **848** osób a ocenę negatywną otrzymało **500** osób jest to pierwszy przypadek w historii państwowego egzaminu notarialnego w którym liczba osób które nie zdały jest większa od liczby osób które zaliczyły egzamin i to dużo większa. Jest to duża grupa młodych prawników którzy wykonali ogromną pracę a i tak zasilą grono ludzi bezrobotnych po **20 latach** nauki na wszystkich szczeblach edukacji.

Szanowny Panie Ministrze, w związku z pojawieniem się powyższych wątpliwości zwracamy się do Pana Ministra z prośbą o:

- 1. Rozważenie objęcia szerszą kontrolą procesu sprawdzania odwołań od ocen uzyskanych z tegorocznego egzaminu notarialnego.**
- 2. Rozważenie ustalenia terminu egzaminu notarialnego na maj 2013 roku, oraz ustalenie co najmniej dwóch terminów egzaminu notarialnego rocznie.**
- 3. Rozważenie ustalenia obiektywnych kryteriów ustalania ocen za projekty opinii prawnej i aktów notarialnych.**
- 4. Rozważenie prośby o takie konstruowanie kazuśów pod względem rozmiarów jak tych z 2009 i 2010 roku, przy takim samym jak w tamtych latach czasie do napisania tych zadań egzaminacyjnych w szczególności w związku z faktem zmian legislacyjnych dotyczących formuły egzaminu notarialnego.**